

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

ELEMENTELE DE DREPT PENAL ÎN PROBAȚIUNE
(consilieri de probațiune)

CURRICULUM

FORMATOR:

Vitalie RENIȚĂ,
*Șef al Serviciului juridic, Oficiul Central de Probațiune,
Ministerul Justiției*

CHIȘINĂU – 2013

I. PRELIMINARII

Pornind de la faptul că Dreptul penal este o ramură a dreptului public, fiind alcătuit dintr-un sistem de norme juridice care reglementează relațiile de apărare socială prin interzicerea ca infracțiuni sub sancțiuni specifice denumite pedepse, a faptelor periculoase pentru valorile sociale în scopul apărării acestor valori, fie prin prevenirea infracțiunilor, fie prin aplicarea pedepselor celor care le săvârșesc, elementele de Drept penal în probațiune au un rol important în procesul penal, începând cu referatul prezentențial și finisând cu reintegrarea în comunitate a subiecților probațiunii.

Astfel, diversitatea activităților de probațiune au drept scop: siguranța publică și protecția comunității de recidivă, prin prevenire, monitorizare continuă a comportamentului infractorului și reintegrarea socială a acestuia. În planul serviciilor, probațiunea înglobează activități menite să sporească corectitudinea și eficiența sistemului de justiție penală și să mărească importanța conceptului de individualizare a pedepsei penale.

Probațiunea este în permanentă dezvoltare în contextul racordării legislației naționale la standardele internaționale, având drept scop crearea unei zone intermediare în sistemul de pedepse, o reevaluare a conceptului represiv spre unul curativ. Avantajele unei asemenea reacții sociale sunt evidente: nu toate categoriile de pedepse sunt atât de grave încât să necesite detenții costisitoare, iar persoanele condamnate cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, au posibilitatea de a obține sau menține serviciul, de a avea grijă de propriile familii și pot plăti impozite/taxe fără să devină o povară pentru stat.

De aceea, obiectivul prioritar al formării profesionale a consilierilor de probațiune trebuie să devină aprofundarea cunoștințelor teoretice și practice privind elementele dreptului penal în probațiune și aplicarea corectă a acestora. Formarea profesională trebuie să țină seama de dinamica procesului legislativ și constă, în principal, în cunoașterea legislației interne, a actelor normative internaționale la care Republica Moldova este parte, a hotărârilor și recomandărilor Plenului Curții Supreme de Justiție, precum și a recomandărilor Consiliului Europei în domeniul probațiunii.

Luând în considerație cele menționate, curriculumul la disciplina „*Elementele de Drept penal în probațiune*”, se axează pe trei niveluri comportamentale, cu un grad divers de complexitate: *cunoaștere, aplicare, integrare*. Nivelul cunoaștere presupune acumularea cunoștințelor teoretice, formarea bazei conceptuale în domeniul probațiunii, cu incidență la Dreptul penal. Aplicarea presupune formarea abilităților tipice disciplinei „*Elementele de Drept penal în probațiune*”, dezvoltarea capacităților. Integrarea presupune formarea capacității de transfer al cunoștințelor teoretice și al abilităților practice în situații diferite sub formă de teste, cu evaluarea cunoștințelor acumulate de către audienți.

II. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să interpreteze normele juridice care reglementează activitatea de bază a consilierilor de probațiune;
- să definească noțiunile corecte utilizate în domeniul dreptului penal;
- să cunoască criteriile generale de individualizare a pedepsei;
- să distingă circumstanțele atenuante de cele agravante;
- să explice efectele circumstanțelor atenuante și agravante;
- să identifice temeiurile prin care instanța de judecată poate dispune condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei;
- să cunoască criteriile pentru care persoanele deținute pot fi liberate condiționat înainte de termen;
- să explice cazurile în care instanța de judecată poate amâna executarea pedepsei pentru femei până la atingerea de către copil a vârstei de 8 ani;
- să cunoască termenele și cazurile de întrerupere a prescripției executării sentinței de condamnare.

La nivel de aplicare:

- să aplice normele juridice care reglementează activitatea de bază a consilierilor de probațiune;
- să explice efectele liberării de pedeapsă penală a persoanelor de către instanța de judecată;
- să stabilească cazurile în care instanța de judecată poate pronunța o încheiere cu privire la anularea condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, cu trimiterea condamnatului pentru a executa pedeapsa stabilită prin hotărârea instanței de judecată;
- să aplice hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în procesul de interpretare a unor norme de drept penal;
- să analizeze cazurile de liberare condiționată de pedeapsă înainte de termen;
- să distingă categoriile de infracțiuni pentru care prescripția nu înlătură executarea pedepselor principale.

La nivel de integrare:

- să formuleze propuneri de compatibilizare a prevederilor normelor penale autohtone cu prevederile legislației europene;
- să utilizeze cele mai eficiente tehnologii în exercitarea atribuțiilor consilierilor de probațiune;
- să identifice problemele și soluțiile din domeniul de activitate;
- să recomande perfecționarea legii penale, folosind cunoștințele teoretice acumulate.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Disciplina	Numărul de ore		Responsabil de disciplină
	C	P	
Elemente de Drept penal în probațiune	4	4	Vitalie RENIȚĂ

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr.	Unități de conținut	Ore	
		C	S
1.	Individualizarea pedepsei	1	1
2.	Suspendarea condiționată a executării pedepsei	1	1
3.	Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen	1	1
4.	Amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și femei care au copii în vârstă de până la 8 ani	0,5	0,5
5.	Prescripția executării sentinței de condamnare	0,5	0,5
	Total	4	4

V. EVALUAREA DISCIPLINEI

Test pentru verificarea cunoștințelor:

1. Tema cursului: *Elementele de Drept penal în probațiune* (8 ore)

- Individualizarea pedepsei;
- Suspendarea condiționată a executării pedepsei;
- Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen;
- Amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și femei care au copii în vârstă de până la 8 ani;
- Prescripția executării sentinței de condamnare.

2. TEST

1. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont (*încercuiți răspunsul greșit*):

- a) de motivul acesteia;
- b) de opinia politică a celui vinovat;
- c) de condițiile de viață ale familiei celui vinovat.

2. La stabilirea pedepsei se consideră circumstanțe atenuante (*încercuiți răspunsul greșit*):

- a) săvârșirea infracțiunii de către un minor;
- b) ilegalitatea sau imoralitatea acțiunilor victimei, dacă ele au provocat infracțiunea;
- c) săvârșirea infracțiunii prin orice formă de participație.

3. Instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă, prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă sau mai blândă de altă categorie, ori poate să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie în cazul (*încercuiți răspunsul corect*):
- contribuirii active a participantului unui infracțiuni săvârșite în grup la descoperirea acesteia;
  - infracțiunea a fost săvârșită profitându-se de starea excepțională;
  - infracțiunea a fost săvârșită prin intermediul minorilor.
4. În cazul aplicării pedepsei pentru participație: instigatorul, complicele și organizatorul care au săvârșit o infracțiune cu intenție, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege ca pentru (*încercuiți răspunsul corect*):
- partea vătămată;
  - apărător;
  - autor.
5. Liberarea de pedeapsă penală se efectuează prin (*încercuiți răspunsul greșit*):
- liberarea de pedeapsă a minorilor;
  - înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă;
  - aplicarea muncii neremunerate în folosul comunității.
6. Termenul de probă se stabilește de instanța de judecată în limitele de la (*încercuiți răspunsul corect*):
- 1 an la 2 ani;
  - 1 an la 4 ani;
  - 1 an la 5 ani.
7. În cazul eschivării de la executarea pedepsei, curgerea termenului de prescripție începe (*încercuiți răspunsul greșit*):
- din momentul reținerii persoanei vinovate;
  - din momentul prezentării persoanei pentru executarea pedepsei;
  - din momentul prezentării certificatului de deces a persoanei vinovate.
8. Enumerați obligațiile care pot fi impuse condamnatului de către instanța de judecată la aplicarea condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei:

VI. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Surse normative și explicative:

1. Constituția Republicii Moldova (adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 29.07.1994) // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 1994. –Nr.1.
2. Codul penal al Republicii Moldova (adoptat la 18.04.2002) // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 2002. –Nr.128-129.
3. Codul de executare al Republicii Moldova.
4. Legea cu privire la probațiune din 14.02.2008.
5. Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (mai 1974-iulie 2002). – Chișinău, 2002.
6. Culegere de hotărâri explicative. Curtea Supremă de Justiție (octombrie 2003 – decembrie 2005). – Chișinău, 2006.
7. Sinteza practicii judiciare (1989-1999). – Chișinău, 1999.
8. Jurisprudența Curții Supreme de Justiție în materie penală (2008-2010): Culegere. – Chișinău, 2012.

Monografii, manuale, tratate, ediții periodice

1. Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C.: Codul penal comentat și adnotat. – Chișinău, 2005;
2. Dolea I., Zaharia V., Revista de științe penale, supliment 2007, Culegere de acte naționale și internaționale în domeniul penal, volumul I, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2007;
3. Ulianovschi X., Golubțov I., Zaharia V., Cojocaru V., Ghidul consilierului de probațiune, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2004;
4. Zaharia V., Popa V., Rotaru V., Martin D., Beldiga C. >Alternative la detenție. Raport de evaluare. - Ch. :, „Helmax-Exim” SRL, 2009, 184 p. ;
5. Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V.: Codul Penal al Republicii Moldova: Comentariu. (Legea nr. 985-XVI din 18.04.2002. Cu toate modificările operate până la republicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-79/195 din 14.04.2009. Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale). – Chișinău: Sarmis, 2009.
6. Boroi A. Drept penal. Partea Generală. – București: All Beck, 1999.
7. Bulai C. Manual de drept penal. Partea Generală. – București: ALL, 1997.
8. Grama M. Participanții la infracțiune și particularitățile răspunderii lor. – Chișinău: CEP USM, 2004.
9. Grama M., Botnaru S., Șavga A. ș.a. Drept penal: Partea generală. Vol.I. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2012.
10. Popescu D. Circumstanțele atenuante și circumstanțele agravante – criteriu de bază al individualizării și aplicării pedepsei penale // Analele Științifice ale USM. Vol.I, Seria “Științe socioumanistice”. – Chișinău, 2001.